

Violeta M. Janjatović*

Državni univerzitet
u Novom Pazaru

821.111(73).09-1

<https://doi.org/10.18485/analiff.2019.31.1.6>

Originalni naučni rad

Primljen: 23.06.2019

Prihvaćen: 18.08.2019

GLAS IZ SENKE: FILIS VITLI I POČECI AFROAMERIČKE POEZIJE

Život i delo Filis Vitli našli su se izvan kanona američke književnosti sve do sedamdesetih godina XX veka. Zaslugom u prvom redu novoistoričara tih poslednjih decenija XX veka, javila se potreba za ponovnim razmatranjem američke književnosti i redefinisanjem postojećeg kanona u koji su ušli tekstovi i dela autora sa margina. Kada je njena poezija ponovo otkrivena, brojni moderni čitaoci su posmatrali teme njene poezije, klasične forme poput elegija i rimu u dvostihu, koje je Vitlijeva upotrebljavala, kao imitaciju ili ilustraciju dominantnih tema angloevropske kulture vremena u kojem je živela. Ipak, podrobnijim istraživanjem njene poezije, kritičari su otkrili njenu originalnost i karakter koji je postao izazov modernom društvu i kulturi. Kao začetnica afroameričke književnosti, Filis Vitli je svojim statusom i uticajem prevazišla granice iste i dokazala da afroamerički robovi imaju jednake intelektualne sposobnosti kao i Evropljani. Ona je poslužila kao inspiracija budućim generacijama Afroamerikanaca koji su se borili za ukidanje ropstva i građanska prava. Da bi se razumeo njen književni opus neophodno je razumeti i upoznati društvo u kojem je živela, njen status robinje, kao i stalna diskriminacija koju je proživljavala zbog svoje boje kože.

Ključne reči: afroamerička književnica, ropstvo, rasa, ljudska prava, pol, identitet

Nije slučajnost da su pokreti za reviziju istorije, kanona, kulturnog i književnog nasleđa pratili pojavljivanje novoistorijske, feminističke i afroameričke kritike. Dok je stari istorizam bio zasnovan na razvoju pojma identiteta čoveka, napred navedene kritike su taj pojam decentralizovale, pokazujući da je taj čovek u istoriji obično bio muškarac, Evropljanin, srednje ili više klase i bele boje kože. Ove kritike su tako na različite načine insistirale na ukrštanju u analizi književnih i estetskih s jedne strane

---

* violetavesic@gmail.com

i istorijskih i političkih tekstova s druge. Potreba da se utvrdi identitet i iskustvo žena, Afroamerikanaca i pisaca sa drugih kontinenata ima po mišljenju mnogih prioritet nad filozofskom dekonstrukcijom identiteta. Rastom popularnosti ovih novih književno-kritičkih pravaca, rastao je i broj prethodno marginalizovanih autora, te povratak kritike istoriji i politici. Jedna od autorki koja je u kanon rane američke književnosti uplovila sa dvostranih margina društva i to kao žena i kao Afroamerikanka, bila je Filis Vitli (Phillis Wheatley).

Filis Vitli, crnkinja i robinja, dovedena je na tlo Amerike 1761. godine. Nju je u Africi kupio Džon Vitli, liberalni bostonski trgovac, zainteresovan za pokret metodista. Filis je bila samo jedna u nizu brojnih crnaca i Indijanaca koji su pokrštavani počev od XVII veka, ili koji su tačnije prihvatili puritanizam Nove Engleske. Njena prva pesma je objavljena u časopisu *Newport Mercury* 1767. godine, kada je imala samo trinaest godina. U predgovoru ove pesme pisalo je da su neki moreplovci večerali u domu Vitlijevih, gde su ispričali priču o tome kako su doživeli brodolom, a da je ona, koja ih je posluživala te večeri, napisala stihove koje je pripisala spasenju svevišnje mudrosti (Bridenbaugh, 1969: 584). Uzimajući u obzir karakteristike datog perioda, ne čudi njena zainteresovanost za poeziju. Često bi se kao misionarski test pokazivala sposobnost preobraćenih da pokažu znake civilizovanosti, kao što je u ovom slučaju bilo obraćanje Svevišnjem u poeziji. Ipak, Filis Vitli je prvi put značajnije zaokupila pažnju javnosti objavljivanjem elegije posvećene Džordžu Vajtfieldu (George Whitefield) 1770. godine koji je u naslovu uz belešku o autoru nosio podatke da je to delo Filis, sedamnaestogodišnje sluškinje, koja je iz Afrike došla pre devet godina (Silverman, 1987: 215). Ona je u ovoj pesmi hvalila Vajtfieldovo propovedanje Afrikancima, i pored činjenice da je i sam bio za ropstvo (Willard, 1995: 244-245).

S obzirom da je njen život obeležilo njeno preobraćanje u hrišćanstvo i da je bila član stare južne crkve, ona se u svojoj poeziji više zanimala pitanjima spasenja, nego pitanjima poreza i nove kolonijalne politike, koja su tada potresala kolonije. Ipak, negde na direktan, a negde na indirektan način, uspeh njene poezije je proizilazio upravo iz političke situacije. Žalosna je činjenica da su mnogi borci za slobodu i pobornici prava kolonijalnih Amerikanaca upražnjavali ropstvo. Sve to je dovelo do velike polemike. Nekoliko dela ranih sedamdesetih godina XVIII veka preispitivala su ropstvo u svetlu trenutne političke situacije. Filis je bila

jedan od autora pomenutih dela. Kada je Filis Vitli razmatrala položaj kolonijalnih crnaca, ona ga nije smatrala položajem potčinjenih već položajem privilegovanih. Ona je objasnila da je njeno porobljavanje uticalo na to da razvije visoko mišljenje i da više ceni slobodu (Mason, 1966: 34). U pesmi “O dolasku iz Afrike u Ameriku” (“On Being Brought from Africa to America”) ona opisuje način na koji je otrgnuta od svojih roditelja i da je taj surovi način bio samo prividno surova sudbina, a da se iza toga zapravo krila srećna okolnost koja ju je otrgla iz paganske Afrike i dovela u puritanski Boston (Wheatley, 1773: 18). Filis u ovoj pesmi ističe i da je zahvalna što je primila hrišćanstvo, ali da sada kao hrišćanka ima pravo da kritikuje druge hrišćane bele rase, koji po njenim rečima:

posmatraju našu tamnu rasu prezirnim pogledom¹

i koji govore:

njihova je boja đavoljeg porekla²

pa na taj način povezuju tamnu boju kože i crnu rasu sa zlom. Završavajući pesmu, ona se obraća čitaocima sledećim stihovima:

zapamtite hrišćani, crnci, crni poput Kaina,
mogu se poboljšati i pridružiti anđeoskom vozu.³

Poeziji Filis Vitli ne nedostaje svest o rasnoj podeljenosti, kako su neki kritičari ranije isticali. Antonio T. Blaj tako tvrdi da je Vitli pisala sa namerom ne samo da osudi licemerstvo kod hrišćana bele boje kože, već takođe i da pokaže snažan osećaj ponosa svom narodu, afroameričkom robovima, zato što je jedna od njih. Ona je znala da će njene reči doći do njih, jer su roboblasnici, smatrajući njenu poeziju bezopasnom, je često čitali svojim robovima (Bly, 2014: 114). Svest o sopstvenoj kulturi je u ovoj pesmi nešto što se ne može osporiti. Od samog početka može se uočiti veliki stepen autorske kontrole, a podrobnijom analizom uvidjaju se i načini na koje Vitli vešto manipuliše svojom čitlačkom publikom. Umesto da pesma bude pohvala određene grupacije ljudi sa kojom želi identifikaciju čitalaca, ova kratka pesma predstavlja meditaciju o osobi koja je

1 “view our sable race with scornful eye”, in *Ibid.*

2 “their color is a diabolic dye”, in *Ibid.*

3 “Remember, Christians, Negroes, black as Cain, / may be refin’d, and join the angelic train”, in *Ibid.*

stanovnik američkih kolonija i istovremeno crne boje kože i hrišćanske vere (Balkun, 2002: 129). Na taj način ona zauzima licemerni stav koji dozvoljava hrišćanima da prihvate pa čak i da promovišu ropstvo, a zatim postavlja osnovu za duhovnu dilemu- da li se pridružiti Vitlijevoj, ženi hrišćanske veroispovesti i crne boje kože u njenoj kritici postojećeg sistema moći i vrednosti, ili prihvatiti položaj “drugog”, koji je, očekivalo se, Vitli i ostali Amerikanci crne rase trebalo da prihvate (Ibid., 130).

Odstupanje od individualizma koje je obeležilo autorstvo XVIII veka imalo je poseban uticaj na Vitli, naročito ukoliko se uzme u obzir to da ona i nije mogla da se na njega osloni, jer je kao robinja bila vlasništvo nekog drugog. Čak i prezime koje je koristila nije pripadalo njoj, već njenom gospodaru, a hrišćansko ime je dobila po istoimenom brodu kojim je prevežena u Ameriku. Zbog toga što nije imala ništa u svom vlasništvu, ona je bila prinuđena da se osloni na druge, kada je bilo reči o objavljivanju njenih pesama (Gilmore, 1994: 604). Međutim, to se u njenom slučaju nije pokazalo kao težak zadatak. Kada je 1772. godine krenula kao pratnja sina Džona Vitlija u Englesku, koji je tamo otišao zbog lošeg zdravlja, Filis Vitli je shvatila da ju je njena reputacija prvog afroameričkog pisca pretekla. Neko vreme pre njenog dolaska, londonski časopis *London Magazine* je objavio njenu pesmu “Sećanje” (“Recollection”), uz komentar da ona predstavlja delo velikog genija sa tla Amerike. Zbog svega toga, Filis Vitli je imala dobar prijem kod svih pripadnika visoke klase engleskog stanovništva (Ibid., 106). Njene pesme su zadivile čak i groficu od Hatingdona, čiji je lični pesnik bio Džordž Vajtfield. Pretpostavlja se da je upravo ona izvršila najveći uticaj da se objavi zbirka Filisinih pesama pod nazivom, *Pesme o različitim temama, religioznim i moralnim* (*Poems on Various Subjects, Religious and Moral*) (Wheatley, 1773). Ova zbirka je sadržala i lik autorke, kao i njenu biografiju, koju je sastavio Džon Vitli, a u kojoj je bilo reči o tome da je ona samostalno, sa samo šesnaest godina, naučila engleski jezik i da je mogla da čita i neke od najtežih delova Biblije, kao i da je napredovala u učenju latinskog (Ibid., 3). Ovo izdanje je pratila i potvrda o verodostojnosti rukopisa, koju je potpisao Džon Henkok, a koja je u to vreme bila neophodna zbog činjenice da su svi sumnjali u sposobnost jedne Afroamerikanke da napiše dela takvog kvaliteta (Cima, 2000: 481). Odlazak u London i objavljivanje prve zbirke poezije odigrao je za Filis Vitli važnu ulogu i to ne samo u potvrđivanju njenog afroameričkog identiteta, već i u transformaciji njenog književnog, društvenog, zakonskog i

političkog identiteta. Za nekog ko se na samom početku karijere nije mogao pohvaliti važnim poreklom, Vitli je ovim prekookeanskim putovanjem uvidela da je svojim radom i talentom razvila izuzetnu mrežu prijatelja i veza koje su prevazilazile rasu, klasu, status u društvu kao i politička, verska i geografska ograničenja (Caretta, 2011: x).

Filis Vitli je započela ovu prvu zbirku svojih pesama avgustinjskim obraćanjem Mecenij (Wheatley, 1773: 9-12), zaštitniku umetnika i književnika, i ovim gestom ona je aludirala na Homera i Vergilija:

Ti Meceno, ispod hlada mirte,
pročitaj šta su pesnici pevali, a pastiri igrali,
Zar ne osećaš isto što su ti pesnici osetili?
Zar tvoja duša ne poseduje taj sveti plamen?
Njihovi plemeniti napori, tvoju istu genijalnost dele,
u finijem jeziku i božanstvenijoj melodiji.⁴

Prestali deo zbirke, koji je brojao više od trideset pesama, sadržao je pesme o porodici Vitli, biblijske pesme o Davidu i Golijatu, filozofske o sudbini, mašti i sećanju, elegije o preminulim sveštenicima, kao i lojalne stihove upućene kralju Velike Britanije.

Ove pesme predstavljaju primere dobrog obrazovanja i ukusa i oslikavaju svet bostonskih književnika. Nekoliko engleskih časopisa je u kritici ovog izdanja pesama istaklo da su pesme značajne, prvenstveno uzimajući u obzir njihovo poreklo, i istakli su da ono što ne prestaje da zaprepasćuje je činjenica da jedan takav genije i dalje živi u ropstvu. Oni su prozvali Bostonce i njihovo isticanje principa slobode i naveli da bi sloboda mlade pesnikinje značila mnogo više od podizanja hiljadu njihovih kipova. I pored činjenice da je u oči književne javnosti Engleske Filis Vitli više došla kao dokaz licemerja vigovaca i mentalne sposobnosti crnaca, ona je svojim delima jasno upozorila Engleze na dolazak izvorne nacionalne američke književnosti, koja je zbog velikog ugledanja na britansku književnu tradiciju nedostajala američkim kolonijama početkom i tokom XVII i prve polovine XVIII veka (Silverman, 1987: 217).

---

4 “Maecenas, you, beneath the myrtle shade, / Read o’er what poets sung, and shepherds play’d / What felt those poets but you feel the same? / Does not your soul possess the sacred flame? / Their noble strains your equal genius shares, / In softer language, and diviner airs”, in *Ibid.*, p. 9.

Mnogo više od ostalih autora tog doba, Filis Vitli je morala pažljivo da prati kanon, forme i stilove književnosti. Iz tog razloga, u celini, njene pesme su bile pesme hvale, a glavni književni uticaj koji se u njima video je bio Poupov. Ono u čemu se Filis Vitli takođe razlikovala od ostalih autora tog perioda je njen odnos prema poeziji kao vidu zarade i njen akcenat na tome da je u tom pitanju jedinka (Shields, 2000: 14). Ona je sve one stege koje su joj nametnute potčinjenošću i bojom kože pretvorila u jedinstven stil svoje poezije. Iskoristivši sve to, ona je objavljivala i prodavala svoja dela. Očigledno je sve to izvršilo uticaj da ona izgradi internacionalnu reputaciju, veću od bilo kog ranijeg američkog pesnika. Kada je postala slobodna 1773. godine, i sama je preuzela ulogu prodavca svojih knjiga, pregovarala je sa knjižarama, oglašavala svoja dela u novinama i svuda pominjala svoju rasu (Gilmore, 1994: 604).

Vitlijeva je postigla veliki uspeh u slavljenju ideja vrednosti crnaca, u slavljenju američke slobode i prava, što je sve povezivala sa idejama potlačenih ljudi. Ona nije ostala dužna onima koji su tražili slobodu i prava, a pri tom držali robove, i nazivala ih je licemerima. Ono što je bila nesrećna okolnost za Filis Vitli je to što se američki pokret za nezavisnost pokazao katastrofalnim za njen život i njena dela. Kada su njeni bivši vlasnici umrli, ona je izgubila veze sa budućim mogućim pokroviteljima njenih izdanja. Pokušaj da izda drugu zbirku pesama, koju je ovog puta nameravala da posveti Bendžaminu Frenklinu, prošao je bez uspeha, a sve zbog rata koji je bio u toku, ali i zbog toga što nije imala nikoga ko bi se zauzeo za nju. Tek nekoliko pesama od najavljenih trideset tri, sačuvano je i objavljeno u lokalnim časopisima. Iako je njena prva zbirka doživela još nekoliko izdanja u periodu nakon njene smrti od 1786. do 1793. godine, Vitlijeva za života nije dobila nikakvu finansijsku nadoknadu za svoje pesme i umrla je 1784. godine u najvećem siromaštvu (Ibid., 605).

Kritički prikazi zbirke poezije Filis Vitli tokom XVIII i XIX veka govore o njenoj virtuoznosti u sagledavanju istorijskih prilika, a posebno republikanskih ideja tokom revolucionarnog perioda. Oni kritički osvrti koji su imali za cilj da zadrže centar anglo-američke književnosti i kulture nevidljivim, slavili su njeno umeće u oslanjanju na antičku poeziju i opisivali njenu genijalnost koja je svedočila o “napretku Crnaca” (Walker, 2011: 235). Suština ovog nevidljivog centra ogleđa se u debati dvojice najuticajnijih Vitlijevih obožavalaca i proučavalaca- Džordža Vašingtona i Tomasa Džefersona. Za Džefersona, objavljivanje Vitlijeve zbirke poezije

o raznim temama, ujedno je ukazivao i na kulturni argument koji je povezivao rasizam i napredak. U jednom od kritičkih osvrtu na lik i delo Filis Vitli, Džeferson je osudio njenu asimilaciju sa Jenki protentatima i uskim trgovinskim interesima. U svom delu *Beleške o Virđiniji (Notes on Virginia)*, Džeferson je napisao:

Očaj često rađa najdirljiviju poeziju. Sam Bog zna da kod crnaca ima dovoljno očaja, ali ne i poezije. Religija je, zaista, stvorila Filis Vitli, ali ona ne može stvoriti od nje pesnikinju. Pesme koje ona objavljuje su ispod svakog nivoa kritike. (Jefferson, 1905: 2:196)⁵

Džeferson je posmatrao Vitli kao najgori proizvod sistema ženskog ropstva koje je na nju izvršilo takav kulturološki uticaj da je kasnije i sama priznala kako se ne seća svog afričkog nasleđa (Piersen, 1988: 147-150). Ograničavanjem njene kreativnosti samo na domete religije, Džeferson je pokušavao da svede i umanjí njen uticaj samo na grupu afroameričkih propovednika, uključujući i Džordža Vajtilda, koji su povezivali originalnost njene poezije sa hrišćanskim pojmovima dobrote i ljudskosti (Rawley, 1977: 677). Ovim je kao ističe Emori Eliot, Vitlijeva bila dvojako pogođena, jer je njena originalnost pored njene rase i pola bila zasluga i njene vere, a sama religija je bila značajno marginalizovana u Novoj republici (Elliot, 1990: 37-45). Džeferson je tako sa zadovoljstvom posmatrao sve što se dešavalo sa Vitlijevom u godinama nakon objavljivanja njene zbirke pesama i zaključio da je sve to dokaz da je iako je imala jednaka prava i mogućnosti, svakako poklekla pod svojim korumpiranim poreklom.

Vašington je s druge strane tvrdio da je Vitlijeva bila primer kulture koja se pohranjuje konsolidacijom (Washington, 1931: 4:360-61). U ovim oprečnim stavovima leži difuzni ideološki teren lične slobode. Dok je balansirala između težnji rojalista i republikanaca i ličnih interesa Afroamerikanaca i trgovinskih interesa, verske pobožnosti i jevanđelske ambicije, Vitlijeva je zadržala poluprikriiven identitet koji ju je učinio trajno vrednim oružjem u okviru intrakulturne debate raznih strana. Iako su mnogi proučavaoci dela Filis Vitli u pravu kada kažu da njena vrednost u

5 Misery is often the parent of the most affecting touches in poetry.—Among the blacks is misery enough, God knows, but no poetry. Religion indeed has produced a Phyllis Whately; but it could not produce a poet. The compositions published under her name are below the dignity of criticism.

posredovanju određenih varijeteta kulturnog uvažavanja predstavlja njenu pravu moć, interesantnije je to što ova činjenica implicira mehanizam po kojem bi se manjinska književnost koristila da ponovo preispita istorijske situacije i to bez uticaja preporučenih kritičkih pristupa i osvrta na talenat, tradiciju, reakciju pojedinačnih čitalaca i druge faktore (Deleuze, Guattari, 60-61).

U razmatranju širenja i grananja afroameričkog ženskog pisma koje je poteklo od Filis Vitli, Henri L. Gejts ističe da i pored činjenice što je Vitlijeva bila najobjavljivaniji pesnik u istoriji afroameričke književnosti, ona je takođe bila i ostala najmanje shvaćen (Gates, 1988: 11-12). Kroz primer Filis Vitli, Gejts pokazuje razvoj svesti kod žena afroameričkog porekla u rasističkom okruženju severa i objašnjava da je njeno nasleđe, gledano kroz prizmu izvanrednog procesa objavljivanja, proizvelo autora koji je spoj nekoliko kontradiktornih ličnosti (Ibid., 17).

Razmatranje reputacije Filis Vitli kao skupa brojnih društvenih kontakata ujedinjuje njene književne napore sa opisom nekoliko karakterističnih istorijskih, teoretskih i književnih prilika i okolnosti u republikanskoj kulturi. Književni kritičar Larcer Cif usmerava pažnju književnih istoričara na kontekst koji objašnjava nastanak dela u kolonijalnom i ranom nacionalnom periodu (Ziff, 1986: 6). Razumevanje zbirke poezije Filis Vitli bilo bi potpuno nemoguće bez razmatranja konteksta njenog nastanka. Istraživanje savremenih istraživača Vitlijevog književnog opusa iznova potvrđuje Fukoovo mišljenje o tome da živimo u vremenu upoređivanja i kontrastiranja (Foucault, 1986: 22-27). Reči koje pročitamo na jednoj stranici objavljenog dela proizvod su kompleksnog procesa na koje utiču mehanički, društveni i ekonomski faktori. Dok neki istraživači opisuju Vitli primarno kao polaznu tačku u istraživanju bogate afroameričke književne tradicije, koja je začeta u ranoj republici (Shields, 1980: 28-29), drugi koji su pre svega zainteresovani za rodne studije i ženske vrednosti njenog pola, posmatraju njen život i delo kao mogućnost jednog novog važnog glasa (Lauter, 1983: 435-463).

Filis Vitli se smatra začetnicom američke i afroameričke književnosti i njene pesme se danas nalaze u svim antologijama američke književnosti. Kako ističe Vinsent Kareta, ukoliko u internet pretraživaču unesemo ime Filis Vitli, vrlo je verovatno da ćemo dobiti nešto preko trideset tri hiljada rezultata. Uprkos osporavanjima književnog kvaliteta njenih dela ili političkih i društvenih implikacija istih, Filis Vitli je svojom reputaci-

jom počev od XVIII veka dostigla status ikone u američkoj kulturi. Njena reputacija je razumljiva ukoliko se ima u vidu da je i pored predrasuda u vezi sa njenom rasom, polom, godinama i društvenim statusom, u periodu rađanja nove nacije, postala prva književnica poreklom iz Afrike koja je objavila knjigu u Americi (Caretta, 2011: ix).

Ponovnim sagledavanjem književnog opusa jedne žene književnice, crne boje kože, u Americi ustavno-revolucionarnog perioda, uviđamo sisteme na osnovu kojih su žene ostvarivale pristup javnoj sferi, kao i to kako se ostvarivala njihova autentičnost, kako su pregovarale kroz kategorije udentiteta poput “belo”, “crno” i kako su tražile svoja osnovna ljudska prava kako bi preoblikovale koncepte američkog ženskog roda, vrednosti i inteligencije.

LITERATURA

- Balkun, M. M. (2002). Phillis Wheatley’s Construction of Otherness and the Rhetoric of Performed Ideology. *African American Review*, 36 (1), 121-135.
- Bly, A. T. (2014). By her unveil’d each horrid crime appears: Authorship, Text, and Subtext in Phillis Wheatley’s Variants Poems. *Textual Cultures*, 9 (1), 112-141.
- Bridenbaugh, C. (1969). The Earliest-Published Poem of Phillis Wheatley. *New England Quarterly* December, 584.
- Carretta, V. (2011). *Phillis Wheatley: Biography of a Genius in Bondage*. Athens: University of Georgia Press.
- Cima, G. G. (2000). Black and Unmarked: Phillis Wheatley, Mercy Otis Warren, and the Limits of Strategic Anonymity. *Theatre Journal*, 52 (4), 465-495.
- Deleuze, G., F. Guattari, R. Brinkley. (1983). What Is a Minor Literature? *Mississippi Review*, 11 (3), 13-33.
- Elliott, E. (1990). *Revolutionary Writers: Literature and Authority in the New Republic, 1725-1810*. New Haven: Yale University Press.
- Foucault, M. (1986). Of Other Spaces. *Diacritics*, 16 (1), 22-27.
- Gates, H. J. Jr. (1988). Foreword: “In Her Own Write”. *Contending Forces: A Romance Illustrative of Negro Life North and South*, ed. Pauline Hopkins, vii-xxii. New York: Oxford University Press.

- Gilmore, M. T. (1994). "The Literature of the Revolutionary and Early National Periods". In *The Cambridge History of American Literature, Vol. I, 1590-1820*, ed. Sacvan Bercovitch, 539-676. Cambridge: Cambridge University Press.
- Jefferson, T. (1905). *The Writings of Thomas Jefferson*. Washington, DC: Thomas Jefferson Memorial Association.
- Lauter, P. (1983). "Race and Gender in the Shaping of the American Literary Canon: A Case Study from the Twenties". *Feminist Studies*, 9, 435-63.
- Mason, J. Jr. (1966). *The Poems of Phillis Wheatley*. Chapel Hill: The University of North Carolina Press.
- Piersen, W. (1988). *Black Yankees: The Development of an Afro-American Subculture in Eighteenth Century*. New England. Amherst: University of Massachusetts Press.
- Rawley, J. (1977). "The World of Phillis Wheatley". *New England Quarterly*, 50, 666-77.
- Shields, J.C. (2000). "Phillis Wheatley". *American National Biography Online*, February 2000. <https://doi.org/10.1093/anb/9780198606697.article.1601746>
- Shields, J. (1980). "Phillis Wheatley and Mather Byles: A Study in Literary Relationship". *CLA Journal*, 23, 377-90.
- Silverman, K. (1987). *A Cultural History of the American Revolution*. New York: Columbia University Press.
- Walker, M. (2011). "The Defense of Phillis Wheatley". *The Eighteenth Century*, 52 (2), 235-239.
- Washington, G. (1931). *The Writings of George Washington from the Original Manuscript Sources, 1745-1799*. Washington, DC: Government Printing Office.
- Willard, C. (1995). "Wheatley's Turns of Praise: Heroic Entrapment and the Paradox of Revolution". *American Literature*, 67 (2), 233-256.
- Wheatley P. (1773). "On Being Brought from Africa to America". In *Poems on Various Subjects, Religious and Moral*, 18. London: A. Bell.
- Ziff, L. (1986). *Upon What Pretext?: The Book and Literary History*. Worcester: American Antiquarian Society.

Violeta M. Janjatović

**A VOICE FROM THE SHADOWS: PHILLIS WHEATLEY AND
THE BEGINNING OF AFRICAN AMERICAN POETRY**

Summary

The literary works of Phillis Wheatley were not in the canon of American literature until the 1970s. Thanks to the New Historicism critics, in the first place, during those last decades of the twentieth century, there appeared a need for a reassessment of American literature and redefinition of the existing canon that included texts and works of authors writing from the margins. When her poetry was rediscovered, many modern readers observed the themes of her poetry, classical forms such as elegies and rhymes in couplets, which Wheatley used, as an imitation or illustration of the dominant themes of the Anglo-European culture of the time in which she lived. However, through more detailed research of her poetry, critics have discovered her originality and character, which have become a challenge to the modern society and culture. As a pioneer of African American literature, Phillis Wheatley, with her status and influence, overcame the set boundaries and proved that Afro-American slaves had the same intellectual abilities as the Europeans. She served as an inspiration to the future generations of Afro-Americans who fought for the abolition of slavery and civil rights. In order to understand her literary output, it is necessary to understand the society in which she lived, her status as a slave, and the constant discrimination she experienced on the basis of her skin color.

Key words: African American writer, slavery, race, human rights, gender, identity